

Odborné výrazy
a slovné spojenia
používané v lesnej
pedagogike
(LP)

Národné lesnícke centrum - CTPLP
Zvolen 2023

UNIVERZITA
KONŠTANTÍN
FILOZOF PEDAGOGICKÁ
V NITRE FAKULTA
KATEDRA PEDAGOGIKY

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

Aktéri lesnej pedagogiky – všetci tí, ktorí sa zúčastňujú programov lesnej pedagogiky: koordinátor (Národné lesnícke centrum Zvolen), realizátori (inštitúcie, ktoré realizujú aktivity lesnej pedagogiky), partneri (organizácie, ktoré nepriamo zasahujú do systému lesnej pedagogiky šírením informácií, tvorením verejnej mienky). Hlavným aktérom je lesný pedagóg.

Apríl – mesiac lesov, je obdobie, kedy sa intenzívnejšie realizujú aktivity lesnej pedagogiky a celonárodné podujatie Lesnícke dni.

Jarný aspekt – objavuje sa na jar, keď slnko viac hreje, dni sú dlhšie, vtáci čvrikajú a v lese sa objavujú prvé kvety.

Bachyňa – samica diviaka.

Biodiverzita – bohatstvo života na Zemi, milióny rastlín, živočíchov a mikroorganizmov, vrátane génov, ktoré obsahujú, a zložitých ekosystémov, ktoré vytvárajú životné prostredie.

Ciacha – značka, ktorou sa označuje vyťažené drevo na jeho priečnom reze.

Ciele lesnej pedagogiky – výchovno-vzdelávacie (rozvoj kompetencií - zodpovednosť, spoľahlivosť, myslenie a učenie, samostatnosť, výkonnosť a iné), ekonomické a ciele pre trvaloudržiateľné lesné hospodárstvo (budovanie správnych postojov verejnosti k lesom, vzťah k životnému prostrediu, záujem o ochranu hodnôt lesa), environmentálne (zvyšovanie povedomia o význame lesa pri riešení celospoločenských problémov – klimatické zmeny, ochrana biodiverzity, vody, pôdy); vychádzajú z európskeho konceptu a dokumentov vypracovaných pracovnou podskupinou pre lesnú pedagogiku.

Abiotické činitele – škodlivé neživé činitele pôsobiace na prírodu a les (vietor, oheň, sucho, sneh).

Antropogénne činitele – škodlivé činitele zapríčinené človekom pôsobiace na prírodu a les (imisie, znečistené ovzdušie, odpad).

Biotické činitele – škodlivé živé činitele pôsobiace na prírodu a les (huby, hmyz, hlodavce, zver).

Dendrofón – drevený rezonančný nástroj z rôznych druhov dreva, demonštrujúci charakteristický zvuk jednotlivých drevín.

Tvorivá dramatika – systém premyslených na seba nadväzujúcich činností, cvičení a improvizácií, ktoré rozvíjajú vnímavosť, citlivosť, fantáziu detí a vedú k zlepšeniu komunikácie a sociálnych vzťahov. Využíva sa pri aktivitách lesnej pedagogiky

Echolokácia – orientácia živočíchov v priestore pomocou vysielania a spätného príjmu ultrazvuku.

Lesný ekosystém – sústava navzájom prepojených živých a neživých organizmov v lese.

Etáže lesa – roviny alebo vrstvy lesa, ktoré vytvárajú jeho jednotlivé organizmy alebo ich časti (koreňová, machová, bylinná, krovitá, stromová).

Facebook lesnej pedagogiky – <https://www.facebook.com/lesnapedagogika>, prináša aktuálne informácie o dianí v lesnej pedagogike v online priestore.

Fenotyp – súhrn všetkých vonkajších znakov a vlastností organizmu.

Fotosyntéza – proces, pri ktorom zelené rastliny vďaka slnečnému žiareniu vytvárajú organickú hmotu a kyslík zo svetla, vody a oxidu uhličitého. Je to základný proces udržania života na Zemi.

Gaštan jedlý – strom, ktorého plody sú gaštany. (Ludovo sa gaštany nesprávne nazývajú aj plody pagaštanu konského, ktorý často rastie v parkoch).

Holina – lesná plocha bez porastu.

Trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch – spôsob hospodárenia v lesoch, ktorý umožňuje, aby sa v lesoch zachovala biologická diverzita, odolnosť, produkčná a obnovná schopnosť, životnosť a schopnosť plniť funkcie lesa.

Imelo, imelovec – poloparazitické rastliny škodiace na drevinách.

Jelenica – hovorové označenie samica jeleňa, nazýva sa laň.

Lesnícky klobúk – pokrývka hlavy lesníka zelenej farby i didaktická pomôcka v lesnej pedagogike.

Kmeň – časť stromu, ktorá nesie jeho korunu. (Pre porovnanie pozrite slovo peň.)

Koordinátor lesnej pedagogiky – na Slovensku koordinuje lesnú pedagogiku Národné lesnícke centrum Zvolen z poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Krmelec – jednoduchá drevená stavba umiestnená v lese na prikrmovanie zveri.

Krokomer – je druh lesníckeho náradia, ktorým sa meria dĺžka spíleného kmeňa stromu.

Krmidlo – zariadenie na vkladanie krmiva pre vtáctvo.

Lapač – plastová pasca na lykožrúty osadená v lese, do ktorého sa škodcovia lákajú pomocou feromónového odparníka.

Lapák – spílený smrek uložený na pôde v lese, ktorý láka svojou vôňou lykožrúta.

Les (lesný ekosystém) – rôznorodé spoločenstvo rastlín, húb a živočíchov, ktorého súčasťou je aj vzduch, voda a pôda.

Lesnatosť – údaj vyjadrujúci pomer medzi plochou krajiny pokrytej lesom k celkovej ploche krajiny. Uvádza sa v percentách. Na Slovensku je lesnatosť 41%.

Lesnica – dychový hudobný nástroj na hranie poľovníckych signálov a loveckej hudby.

Lesu zdar – pozdrav zaužívaný medzi lesníkmi, na ktorý sa odpovedá: zdar!

Letokruhy – prírastky dreva na stromoch počas jedného roka, viditeľné vo forme kruhov na priečnom reze.

Lykožrút smrekový – druh hmyzu, ktorý patrí medzi významných škodcov smreka obyčajného.

Mimikry – schopnosť niektorých živočíchov prispôsobovať sa svojmu okoliu farbou srsti, tvarom tela alebo iným vonkajším znakom z ochranných dôvodov.

Mladina – mladý lesný porast, výšku má viac ako 1,3 m, hrúbku do 6 cm.

Preslerov nebožiec – špirálový nástroj na vŕtanie do dreva, ktorým sa dajú zistiť niektoré vlastnosti dreva, vek drevinu.

Digitálne vzdelávacie obsahy – sú určené pre interaktívne tabule, používajúce softvérové prostredie ActiveInspire Professional Edition, v lesnej pedagogike sa obsah týka tém poznávania lesného prostredia.

Odrážka v lese – regulačný kanál na usmernenie tečúcej vody na lesných cestách, má význam pri zachytávaní vody v lese.

Pásmo – pomôcka lesníka na meranie dĺžky dreva.

Lesná pedagogika – kvalifikované environmentálne vzdelávanie zamerané na les, je to učenie o lesnom ekosystéme a výchove človeka k udržateľnému spôsobu života na príklade lesa.

Lesný pedagóg – fyzická osoba, ktorá je odborne spôsobilá vykonávať činnosti lesnej pedagogiky.

Peň – časť kmeňa nízko nad zemou po spílení stromu.

Pomôcky lesnej pedagogiky – súbor pomôcok a didaktických materiálov potrebných pri realizácii programu lesnej pedagogiky.

Prebierka – odstraňovanie nevhodných (krivých, poškodených) stromov z lesa a tým uvoľnenie miesta pre rast kvalitnejších stromov.

Priemerka – pomôcka lesníka na meranie hrúbky, priemeru stromu. Ten sa meria v takzvanej „prsnej výške“ – 1,3 m.

Princípy lesnej pedagogiky – lesná pedagogika sa zameriava na les a všetky stránky trvalej udržateľnosti (sociálna, environmentálna, ekonomická), je založená na vedomostiach o lesných ekosystémoch, podporuje porozumenie, vyžaduje holistický prístup v celosvetových súvislostiach, vyžaduje aktívne vzdelávacie metódy a prístupy založené na spolupráci, ctí si lesy a predstavuje ich ako zdravé miesta – učebne pre vzdelávanie v exteriéri.

Program lesnej pedagogiky – ucelený súbor aktivít na danú tému so zameraním na les pre určitú cieľovú skupinu s využitím zmyslového vnímania a zážitkového učenia.

Projekty lesnej pedagogiky – sú jednou z foriem realizácie lesnej pedagogiky, ktorých realizátormi sú rôzne lesnícke inštitúcie. Patria sem: Lesnícke dni, Les ukrytý v knihe, DELESUN, Stromy poznania, Putovná sova, Kremnický zelený poklad, Detské dni sv. Huberta a ďalšie.

Realizátori aktivít lesnej pedagogiky – organizácie štátneho (Lesy SR, š.p., Vojenské lesy a majetky SR) a neštátneho sektora (mestské, obecné, cirkevné lesy, urbáre) lesného hospodárstva, Slovenská lesnícka komora, vzdelávacie organizácie (Lesnícka fakulta TUZVO, stredné odborné lesnícke školy), ktoré realizujú aktivity lesnej pedagogiky.

Potravinový reťazec – súbor organizmov, ktoré sú na seba potravinovo závislé.

Ruksak lesného pedagóga – pomôcka lesného pedagóga, v ktorej nosí do lesa všetko, čo potrebuje pri realizácii programu lesnej pedagogiky – lekárnička, lano, buzola, lupa, ceruzky a šatky, plátenný obrus, rôzne kartičky s názvami prírodnín, drevené štipce, obrázky zvierat a rastlín, poprípade aj pršiplášť, zápalky, nožík, nožnice a iné.

Sekvestrácia uhlíka – prenos a ukladanie rôznych foriem uhlíka z atmosféry do aktívnych rezervoárov (moria, oceány, geologické útvary, pôda a všetko živé).

Európska sieť lesných pedagógov – združenie lesných pedagógov Európy, ktoré organizuje od roku 2006 každý rok Európsky kongres lesných pedagógov v niektorej členskej krajine EÚ. Slúži na výmenu skúseností v oblasti environmentálneho vzdelávania s lesníckym zameraním.

Silvárík – lesný škriatok – maskot lesnej pedagogiky.

Cieľové skupiny v lesnej pedagogike – lesná pedagogika je určená všetkým, základnými cieľovými skupinami sú žiaci a mládež v sústave základných a stredných škôl a školských zariadení, študenti VŠ, osoby so špeciálnymi potrebami, dospelí jedinci alebo skupiny, rodiny s deťmi, seniori.

Sokoliarstvo – umenie lovu pomocou poľovne upotrebitelných vtákov.

Správa o lesnej pedagogike – prehľad aktivít činností vybraných realizátorov aktivít lesnej pedagogiky, predkladá ju každoročne Národné lesnícke centrum z poskytnutých údajov od realizátorov.

Sprej na vyznačovanie ťažby – lesnícky značovací sprej je určený na vyznačovanie a číslovanie stromov určených na vyťaženie, na označovanie guľatiny, kmeňov.

Zážitkové sprevádzanie – prechádzka v prírode so sprievodcom obohatená o rôzne aktivity zamerané na zmyslové vnímanie prostredia (les).

Sympóziu lesnej pedagogiky – stretnutie lesných pedagógov z celého Slovenska, na ktorom bilancujú svoju činnosť za posledný rok, vymieňajú si skúsenosti a nápady. Koná sa raz ročne počas dvoch dní na vybratom mieste blízko lesa.

Šichtúň – uložené napílené drevo tak, aby vznikol zarovnaný, uhladený útvar.

Šiškofón – mikrofón vo forme šišky zo stromu, ktorý je vhodnou pomôckou pri aktivitách lesnej pedagogiky.

Lesná škola (lesoučebňa) – je unikátna učebňa pre škôlky, školy a verejnosť, ktorú tvorí sústava zariadení a preparátov na poznávanie jednotlivých zložiek prírody a lesa. Jej cieľom je vytvárať vzťah detí a širokej verejnosti k prírode, najmä prostredníctvom zmyslov pod vedením kvalifikovaného personálu a lesných pedagógov.

Lesná škôlka – špecializované zariadenie na pestovanie sadbového materiálu z nazbieraných kvalitných semien lesných drevín.

Témy programov lesnej pedagogiky – les ako ekosystém, les v tichu, lesné stromy a živočíchy, práca lesníka, ako rastie les, zdravie z lesa, les ako prírodná telocvičňa, 5 ľudských zmyslov verzus les, zážitkové čítanie, vianočný stromček – produkt z lesa, inšpirácia z prírody, voda a les, odpady v lese, medzinárodný deň lesov a iné.

Trofej – víťazná korisť ulovená na poľovačke.

Ťažba dreva – proces získavania drevnej hmoty stromov ich spílením. Vykonáva sa sekerou, pilou, motorovou pilou alebo harvestorom.

Zážitkové učenie – jedna z najúčinnějších foriem učenia sa prostredníctvom zážitkov, založené na aktívnych úlohách žiaka a učiteľa, využívajúce rôzne metódy – improvizácia, hranie rolí, pantomína, spev, tleskanie, výtvarné techniky, brainstorming, okrúhly stôl, myšlienkové mapy a iné.

Lesnícka uniforma – jednotný odev lesníkov zelenej farby; skladá sa z nohavíc (u žien sukňa), košele, saka, kravaty, klobúka. Je súčasťou lesníckej kultúry, uniforma predstavuje odbornosť, disciplínu i hrdosť k lesníckemu stavu a príslušnosť k lesníckej organizácii (podniku).

Vábnička – zariadenie na vábenie zveri, napodobňujúce charakteristický zvuk daného živočícha.

Zmyslové vnímanie – vnímanie, ktoré prichádza zo zmyslových orgánov, ako priame informácie.

Lesná vychádzka – základná organizačná forma vymedzená časom a priestorom lesného prostredia, spravidla má hromadný charakter (jedna trieda) v trvaní 45-90 minút. Vede ju certifikovaný lesný pedagóg.

Environmentálna výchova – výchova k ohľaduplnosti k životnému prostrediu, k svojmu okoliu, iným tvorom a k sebe samému.

Výškomer – je zariadenie na meranie výšky stromu.

www.lesnapedagogika.sk

Xylofón – drevený hudobný nástroj, ktorý vydáva zvuk jemným poklepkávaním dreva o drevo.

YouTube – sociálna sieť, na ktorej možno nájsť i lesnú pedagogiku.

Zalesňovanie – sadenie vhodných sadeníc lesných drevín v lese, vznik nového lesa.

